

הראשונה, לא היה סוד ביחסי המינים. הרי בת-כפר היתה שנהיר לה ברק עינו של הזכר בהתייחסותו. כל אלה, לא אפשר היה לברר במשפחתי מעולם. טאבו מוחלט מוטל היה בכיתנו על נושאים מעין אלה בכלל, ועל סיפור אהבתם של סבי וסבתי במודגש שמסתוריו אסורים היו בנגיעה עוד לפני פרק הסכין הדראמטי.

מה שנשאר בידינו כזכר ועדות יחידים לדרך איחודם המרתקת, הם מעט מרישומיו של סבי — קטע (אחרון מסוגו) במחברת שיריו שחורת-הכריכה השמורה מכל משמר עמי, ושלושה חלקי מכתבים שטרח להעתיק לתוכה כמנהגו עם כל כתוביו, המובאים כסדרם להלן:

קטע א': אך ילדה נפלאה, נעימה את / לכן חרוזי פה אלייך אשימה / אותם בראתי מדמעות עיניים / כי עם צרותיך אצרה / אז עיני ידמעו דמוע / אז זרם דמעותי הנורא / את לבי נוקב, פוצע / על כפי חלומי אשאך / לארץ שפניה כשמיכה ירוקה / בעשב כוסו / בשושנים עונפו / וקרני השמש עליה יגיהו / ונקודות זהב למעלה יופיעו / ירך לי הושיטי / יפת חיי / ענוגת נפשי הכרה כלבנה.

ובתחתית אותו עמוד הערה, שעשויה היתה לרמוז לסבתי, לו פוענחה נכונה עלי-ידה, על משהו מעתידותיה האפשריים עם כותבה: לא אוכל לעצור כרוחי, הוסיף סבי בשולי חיבורו הנמלץ, ואשאלה מיהו העלם אשר ראיתי חוץ לבית-מלונך אחמול, שגם פנה אלייך בדברים. ייסרני הבחור במבטו שהביט בך. לו אך לא ייסרתיני את בעינייך שתרז סביכו.

ובצמוד כמעט מבחינת תאריכה, האיגרת הקונקרטית רב-יתר הבאה: לעלמתי בהירת העיניים, מאז שיחנו האחרון לא פסקו הגיונות לבבי להסעירני, על דבר אותו רעיון, ורגלי מושכות אותי בלי חסך אל מעון גופך ורוחך הענוגים. לו תרשיני לבקרך כפעם בפעם למען אוכל לדון בו עמך ביחידות, גם-אם תקשה עלי מאד אח"כ עקירתי מעם פניך.

ובעקבות שני אלה, איגרת נרגשת בזו הלשון: אהובת לבי היחידה, אין עמי מלים לומר לך את חסדי אהבתך. נפשי בי חיה עד גדותיה. האומנם אני הוא שהייתי לבחירך? האמנם שפתי פין בשפמי לטפתי וידך היא שחמקה שפונותי, זו היד בחלומי לא נגעתי? ורוחך לבי באושר. גופי בעדניו. ואני אוסף כל כוחי שלא לסוב למקומך לפני השעה היעודה לי. אהבך עד כלות וגו'.

נרעש היה כמסתבר עד עומק אישיותו מחוויית אהבתם (שייתכן וראשונה היתה גם לו, למרות דרך חיזורו הבטוחה) ואולם, להבו זה רק לתקופה קצרה נותר בר-קיימא, על-פי קטע הכתובים הבא, הנושא תאריך של חודש מאוחר אחד בלבד, והמעמיד בסימן שאלה נכבד את עצם אמתו של קודמו: רעיית לבי הנאוהה — נפתחים דבריו כאן באחוזה מרוחקת משהו — הפתק ששיגרת אלי השליך מהומה בנפשי. ערבב עלי רוחי. איך הממת עשתונותי בסערך עד-כי לא נותר לנו מנוס עוד? ואני הן טרם גמרתי אומר בלבי בדבר עתידותי, ועתה באה זו וסתמה גוללנו. מה זאת עוללנו, וכיצד נודיע הדבר להורינו הכבודים אשר כל מעיינות חייהם צנעה וטהרה? הנושק ירך בעצב וגו'.

ובסמיכות זמנים לאלה ובחיפזון רב שיתואר עוד בהמשך, עלו השניים ארצה לשנות פרעון חלומם המייגעו. למרות שסבתי, יש לציין, על-אף נחיתתה הקשה מענן לבה אל צחיחות חייה שבכאן, גם ברגעי ימייה המרים ביותר, זכרה את שאמור היה לקרות עמה לצדו של אהובה, לו אכן קרה.

כה פָּבְדָה עלי נשימתי פה — עלה קולה החנוק מפי אחותה הקורא באוזני את הזיית מכתביה אחרי ימים רבים. כמו מספִי אוויר לוהטים סביב חזי. כמו הֶלֶם חומו של אישי מאז...

ואילו מה שנתממש לה מאותו חלום להוב לאורך כל שנותיה כאן, לא היה אלא חגיגת ערב קבועה אחת, אותה התיר לה אישה בסדר-הפסח השנתי, ושלקראתה הפיקה מארגיזה השמורים את כל שהספיקה לאסוף לתוכם בערגה רכה בתקופת ההכנות הקצרה שנותרה לה לפני עלייתם החפוזה — מפת שולחן מבהיקה ושאר כלים נוצצים שהיתה פורשת ברגשה גדולה מול פני אורחיו הרבים. (סבי להוט היה מתמיד אחרי טקסים המוניים, בתנאי שמקומו ברור בתוכם, כמובן).

רק באותן שעות שנתיות ובימים הטרודים שקדמו להן, נפרץ היה עבודה אפיק חיות כלשהו בסוהר הניכור שכפה עליה. בעיקר חיכתה לקטעי השירה שבהגדה שאולי את סדרי ילדותה העלו בה, ואולי את פיוט חייה שהפסידה. זו היתה כנראה גם הסיבה המרכזית, אם-גם לא היחידה, לאהבה המיוחדת שאהבה אותו עלם שהפך לימים לאבי, אשר שאר בני ביתה בהסתייגות רבה קיבלוהו לתוכם, כנזכר, אם לא למעלה מזה...

בן חזן שהתפקד לכלל חלוץ בחרה לה אמי, וכשהשתפך ב"מוֹ-שִׁי-הִי-בִיעֶקֶר הִרִית, עִקְרֵת הִי-הִהִית אִם הִבְנִים שִׁה-מִי-חָה, אִם הִבְנִים שִׁה-מִי-חָה" וכו', וכו', היו עיני סבתי נוהרות עד קרקעיתן מתוך פניה השקופים כבר אז בחיזורונן הסופי. ובשעת האכילה שאחר-כך — תאכל רחמיאי שלי, תאכל, ויושבי השולחן האחרים ובייחוד הווכחן שכבנים שעוד ידובר בו, ואחותו דחוקת הפנים, נוכרים במזלגותיהם ורוטנים רטינות של קנאה ומרירות שלא פגו מעולם. אף לא לאחר התייתמותם הכפולה, כאשר היה אבי היחיד ששמר על מסורתו של החג, ודאג לכַּנֵּס את כולם סביב שולחנו מדי שנה. בעיניים שפולות, כבימי נעוריהם, היו מחטטים בצלחותיהם השופעות בתבשילי אמי מזילי הריר, תוך סינונם, שתמיד היה הוא מפונק גדול, עוד אצל אמם החולה כל-כך, המנייריסט הזה. כך עד מותו ואפילו בלחש חורקני ליד קברו הפתוח שבצמוד למצבתה סחופת הטיח שלאחר שנות-דור.

עמר ברטוב

ילדה

בעור חלק
קמשי לָבָן
מחליקה היא
בעינים בורקות
פקרח
הזמן מתהפך
עמה
כמו באגם שקפא
אכל ממשית לזרם למטה
לחרק בלילה
כמו יצור שחי הרבה לפני שהעולם
קפא
מתוך גרון של סדק
בין קרח
לקרח
ובתוך העין במראה
עמק בפנים
גם לא הרוח
יש גרעין קטן
שחור
וזה אמה

רוח

נוקשת נוקשת
רוח
באצבע מעקמת
לא מבשר
או חמר פלשהו
ידוע

ברצועה דקה בין
המדבר והאוקיינוס
שורות
דקלים ברכות ומכוניות
עולם שנשימתו בנזין והמבורגרים
ורוח רע של זפת מתמר
מפיו

ובהלה
שעה קלה
להנחת אחד
בפנים אחד
בחוץ
לצאת אליה
מדעת זו
לדעת

לאהר

כוס בירה
וסיגריה
בבית-קפה
בתחנת רכבת
בעירה לאהר
ביער השחור
בפאדן-וירטמברג
שבגרמניה,
ישב אדם
עטור שפם
דומה לגנרל
ופועל איטלקי
דבר עם בלונדינית,
תורפי אחד
שחק במכונת
מזל
מול שני צעירים
במעילי עור מסמרים
שהביטו זה בזה
מבעד למסך עשן
בעוד מוֹנֶגֶת בריאת-בשר
עמדה שעונה על הדלפק:
כלב נקניק
אחד
רוה
חיף מתחת לשלחן

אוטובוס

באוטובוס
בעיר אחת
שבגרמניה
ישבה נערה
פנייה חתומים
דמעות קטנות גולשות
לארץ
לחיה
סביבה ישבו
זקופים
וחתומי פנים
יתר הנוסעים;
כשירדה
אמרה זקנה אחת
לרעותה
בגרמנית,
הצעירים הללו
אינני מכינה